

„че нашето село се удостои да стане начало на българското просвѣщение“. Въ съгласие съ това тѣ пишатъ на епитропитъ на училището въ Габрово: „Учителтъ нѣма никакъ изинъ да зима отъ чуждитъ момчета нѣкоя заплата за учение... Така и вие, г-да епитропи, нѣма да зимате отъ тѣхъ ни една пара... Школата е обща, и открай свѣтътъ ако дойдатъ, нека се учатъ“ За да може да изпълни своя планъ — откриване на пълна гимназия въ Габрово, Априловъ е далъ идеята да се изпрацатъ способни ученици на учение въ рускитъ училища, за да се подготви учителски персоналъ. Огъ друга страна той често подбуждаше габровци да се грижатъ за материалнитъ сръдства на прѣползаемата гимназия. Даже, водимъ отъ своята идея — да въздигне Габрово до сѣщински просвѣтенъ центъръ, Априловъ се готвѣлъ да открие тамъ печатница за български книги и друга за гръцки, за да се улесни печатането на книгитъ. А въ 1840 год. Априловъ пише въ „Денница“, че сполучилъ да достави въ Солунъ — Македония — печатница, която, обаче, не успѣла да заживѣе Далновидниятъ Априловъ не е изпускалъ изпрѣдвидъ и разбуждането на Македония!

Резултатитъ стъ габровското училище бѣха бързи и неимовѣрни Въ продължение на 2—3 години, то отведе много питомци, които послѣ станаха видни учители. Въ продължение на 5—6 години по типа на габровското училище се откриха въ Копривщица, Панагюрище, Сопотъ, Карлово, Тръвна, Казанлъкъ, Свищовъ, Търново, Калоферъ. София и Котелъ. Гръцкитъ митрополити отначало не могли да схванатъ духа на новото движение за просвѣта и помагаха, по примѣра на Илариона, дори и материално за откриването на училища. Габровското училище не бѣ само образецъ за другитъ, но то игра роля и въ уредбата имъ и въ набавяне на пособия: габровската училищна община пожертвувала книги за 33 училища, тѣй като тѣ нѣмало отгдѣ другадѣ да се снабдятъ съ